

ж у фалангістському середовищі тривали чвари щодо подальших дій, часто гору брали ортодокси, які закликали до перевороту за прикладом нацистської Німеччини.

Нова партія, на відміну від фаланги, не відкидала можливості реставрації монархії і навіть запровадження світського режиму. Проголошуючи створення «Іспанської традиціоналістської фаланги і ХОНС» (ФЕТ і ХОНС) декретом № 255 від 19 квітня 1937 року, Франко дав зрозуміти, що йдеться не про передачу влади новому об'єднанню, а, навпаки, про його підпорядкування державним інтересам. Новостворена організація більше вирізнялась гучною назвою, аніж уніфікованою ідеологією. Навіть прикметник «традиціоналістська» у її назві свідчить, що традиційні політичні сили обмежують фалангізм. ФЕТ і ХОНС не була інтегральним фалангізмом, як часто пишуть, а союзом фалангістів, карлістів, альфонсистів та інших правих. Функції ФЕТ і ХОНС мали формальний характер, і їх вплив на державні справи, а згодом і на формування першого постійного уряду був нульовим. Так було і в інших країнах Європи, де політичну систему очолювали військові (Хорті в Угорщині, Пілсудський у Польщі, Антонеску в Румунії). Фашистські рухи відігравали тут підпорядковану і незначну роль.

Учасником ідеологічного спектру франкізму були також монархісти та їхні організаційні структури. Серед монархістів – альфонсистів та карлістів – тривало уперте протистояння щодо кандидата на іспанський престол. Альфонсисти бажали відновлення військово-монархічного режиму за зразком диктатури Прімо де Рівери, карлісти – проголошення монархічної теократичної держави. При цьому обидва табори монархістів бачили Іспанію як авторитарну корпоративну державу. Тліла постійна ворожнеча між фалангістами та монархістами. Карлісти, до речі, називали фалангістів «нашими червоними». Військові уникали будь-якої політизації, але теж не бажали віддати результати перемоги в чужі руки.

Таким чином, франкістському авторитарному режиму не притаманна єдина уніфікована ідеологія, яка закликала до тотальної перебудови суспільства, натомість він характеризується розмаїтим, досить аморфним, ідеологічним спектром, який віддзеркалював деякі ідеї фалангізму, католицизму, монархізму, традиціоналізму тощо.

УДК 327(447:73):327.51

РІЧНІ НАЦІОНАЛЬНІ ПРОГРАМИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

І. Я. Тодоров

Річні національні програми Україна – НАТО (РНП) є основним документом спрямованим на здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу. РНП замінили з 2009 року Цільові річні плани Україна-НАТО (здійснювалися з 2003 р.). Формат РНП ініційовано рішенням Північноатлантичної ради на рівні міністрів закордонних справ в грудні 2008 р. Виконання Україною Річних національних програм є виключною практикою у відносинах НАТО з іншими країнами. Президент України затверджує РНП та заходи щодо її виконання. Програма містить 5 розділів: політичні та економічні питання, оборонні та військові питання, ресурсні питання, питання безпеки та правові питання. Ця структура повністю відповідає Плану дій щодо членства через виконання якого пройшли всі нові члени Альянсу. До реалізації РНП залучаються органи державної влади та неурядові організації. За підсумками виконання РНП Альянс готує оцінку та рекомендації, які враховуються при підготовці РНП на наступний рік.

За президентства В.Якнуківич було змінено довготривалу політичну лінію, спрямовану на набуття членства в НАТО. Замість була запроваджена фейкова концепція «позаблоковості». Правда, змістовне наповнення РНП залишилося спрямованим на

досягненням Україною євроатлантичних стандартів в цивільному і оборонному секторах. Проте в 2010–2013 рр. планування, виконання та звітування щодо РНП мало формальний характер. Революція Гідності дала надію на поштовх позитивним змінам, втім поки якісних результатів ще недостатньо. Майже через рік початку російської агресії 23 грудня 2014 р. Верховна Рада України прийняла рішення про відмову України від позаблоковості. Були внесені зміни Законів України «Про основи національної безпеки України» і «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», згідно з якими основними напрямками державної політики визначено поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації. В 2016 р. вперше введено посаду Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України (варто зазначити, що це було зроблено за особистою ініціативою І.Климуш).

Указом Президента України в грудні 2016 року затверджено Положення про розроблення річних національних програм (РНП) під егідою Комісії Україна – НАТО та оцінювання результатів їх виконання. Слід наголосити, що перші річні національні програми (2009–2010 рр.) називалися програмами підготовки до вступу в Альянс. Після приходу до влади В.Януковича в РНП-2010 було змінено назву на програму співробітництва з НАТО. Така назва використовувалася для РНП в 2011–2016 рр. Остання ж річна національна програма стала іменуватися програмою під егідою Комісії Україна – НАТО, що, на наш погляд є невиразним та громіздким. Водночас, вперше з 2010 р. в офіційному документі замість неконкретних цілей досягнення стандартів НАТО прямо зазначено, що стратегічною метою України є курс на набуття членства в НАТО, втім, зроблено це лише на 26-й сторінці РНП.

Пріоритетним завданням взаємодії з Альянсом є досягнення повної сумісності органів сектору безпеки і оборони з відповідними органами держав – членів НАТО, що має забезпечити можливість набуття у майбутньому членства України в НАТО. Лише членство в Альянсі буде реалізацією мети отримання дієвих гарантій суверенітету та територіальної цілісності України. У зв'язку з цим Україна підтримує політику «відкритих дверей» НАТО та позицію Північноатлантичного альянсу щодо чинності рішення Бухарестського саміту НАТО 2008 року про те, що Україна стане членом НАТО.

В умовах тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м.Севастополя, окремих районів Донецької та Луганської областей та загальної ситуації, що склалася внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, Річна національна програма під егідою Комісії Україна – НАТО на 2017 рік має особливе значення для забезпечення захисту національних інтересів і безпеки України, передусім у контексті використання потенціалу та практичної допомоги НАТО та держав – членів Альянсу у підвищенні обороноздатності України для протидії агресії Російської Федерації та реформування за стандартами НАТО сектору безпеки і оборони та оборонно-промислового комплексу.

Для України особливе партнерство з НАТО є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу, оскільки доповнює процес внутрішньодержавних перетворень у рамках процесу європейської інтеграції необхідними реформами оборонного та безпекового секторів, оборонно-промислового комплексу та Збройних Сил України. Це дасть змогу зробити процес інтеграції України в європейську та євроатлантичну спільноту комплексним і всеохоплюючим. Україна розраховує на підтримку НАТО та держав – членів Альянсу в реформуванні держави та забезпечуватиме інформування на постійній основі НАТО про результати проведення реформ. Місія України при НАТО забезпечує постійний взаємозв'язок України з Організацією Північноатлантичного договору. Втім досі залишається відкритим питання призначення постійного керівника Місії.

Ключовим пріоритетом зовнішньої політики України є протидія агресії Російської Федерації, захист суверенітету та незалежності України, відновлення територіальної

цілісності держави в межах міжнародно-визнаних кордонів. Зовнішня політика України орієнтована на дальшу консолідацію зусиль держав – партнерів, передусім членів НАТО та Європейського Союзу, з метою припинення агресії Російської Федерації проти України, зокрема в інформаційній сфері. Особлива увага приділяється завданню щодо забезпечення дальшої підтримки світовою спільнотою політики невизнання анексії Автономної Республіки Крим та необхідності посилення міжнародного моніторингу ситуації у сфері захисту прав людини на окупованому півострові. Послідовно доводиться думка проте що наша протидія російській інвазії є боротьбою на нашу та їхню свободу.

Таким чином, Україна розвиватиме практичну співпрацю з НАТО з метою максимального залучення підтримки Альянсу. Саме євроатлантична інтеграція, шляхом взяття на себе відповідних міжнародних зобов'язань надає Україні шанс позбавитися, чи принаймні значно скоротити такі притаманні вітчизняному суспільству явища як корупція, непотизм, окомилування. Практика понад 25 років незалежності свідчить, що власними силами Україна приборкати їх не може.

УДК 327.5:111.32-0489.5

КОНЦЕПЦІЯ «HUMAN SECURITY» В БЕЗПЕКОВОМУ ДИСКУРСІ

І. Г. Лебідь

Проблема безпеки є однією з ключових в історії міжнародних відносин, із нею пов'язані численні питання світової політики. На різних етапах розвитку людського суспільства ця категорія ніколи не втрачала свого практичного значення, маючи не тільки різні форми прояву, але й різний зміст.

Дискусія щодо змістовного наповнення категорії «безпека» тривала упродовж всього ХХ ст., проте після завершення «холодної війни» уявлення про безпеку і засоби її гарантування істотно трансформуються. На зміну традиційному трактуванню безпеки у воєнному ключі приходять так звані «розширені» підхід, який передбачає включення у сферу дослідження низки екологічних, економічних, соціальних й інших аспектів.

На поч. 1990-х рр. популярною стала концепція «human security» (від англ. human – людина, особа, особистість), за якою фокус безпекового дискурсу переноситься з держави на людину. Підкреслимо, що «human security» не заміняє собою «state security», яка гарантує безпеку від традиційних загроз миру й стабільності. Різниця в тому, що всі питання, пов'язані з «human security», вирішуються по принципу взаємодії держави і людини та низки інших акторів, а не лише державою. Безпека людини не походить автоматично від безпеки держави, і «human security» є ефективним механізмом для розв'язання «нових» невоєнних загроз завдяки своєму гуманістичному й інтегративному підходу до безпеки.

За кордоном це питання розробляли С. Алкір, В. Дорн, М. Джімба, М. Корк, Т. Нетелі, Г. Оберлейтнер, Р. Парі, Т. Сузукі, О. Тейлор, С. Хаббард та інші. Відомі також прізвища російських дослідників Д. Балусєва, Д. Борисова, Н. Кора. На жаль, в Україні дискусія про безпеку в «людському» вимірі майже відсутня, і зазначена концепція не отримала належного висвітлення, за виключенням наукових розвідок М. Воротнюк. На наш погляд, це суттєва прогалина, адже в умовах військового конфлікту на Сході України й анексії Криму внесення проблем зі сфери «human security» до безпекового порядку денного є надзвичайно актуальним.

Безпековий дискурс в ключі «human security» значно ускладнюється відсутністю коректного перекладу дефініції на слов'янські мови, зокрема, і на українську мову зі збереженням змістовного наповнення концепції. Серед дослідників немає єдиної думки